

פרשת ויחי תשלפ"א

יכולה היא לשייך לכך שיוצא חלציה יגדל לתלמיד חכם עצום. אולם הנוכחים ניצלו את ההזדמנות וישבו והפצירו בה, שמא בכל זאת תיזכר באיזה מעשה קטן שאינה מיחסת לו חשיבות אך יש בו כדי להאיר את התעלומה...

"לא לא, אינני זוכרת", השיבה. 'אבל אם אתם שואלים אני יכולה לומר לכם דבר פשוט אחד שאירע עמי: לפני חתונתי ביקשה אמי המנוחה לשוחח עמי דקות מספר וכה היו דבריה: 'בתי, הקשיבי לדבריי! אנו מצווים לגדל את בנינו לתורה וליראת שמים, על כן אני מבקשת ממך דבר אחד - בכל עת פנויה, טלי סידור זה לידייך והעתירי תפילה לפני בורא העולם, שתזכי לגדל את ילדייך לתורה וליראת שמים ואל תשכחי להוזיל דמעות בעת תפילתך'. בסיום דבריה העניקה לי סידור ובו תפילות וספר תהילים, זה כל מה שעשיתי' - סיימה בתמימות אמו של ה'חפץ חיים', 'בכל פעם שסיימתי את עבודות הבית או אף כאשר הנחתי סיר תפוחי אדמה על האש והמתנתי כמה דקות לסיום הבישול, הייתי נוטלת את הסידור שקבלתי מאמי ע"ה ובוכה בדמעות שלי לרשב"ע שיחון את עיניו של ישראלקה שלי ואזכה לגדלו לתלמיד חכם וירא שמים".

לא אחת התבטא מרן הגרא"מ שך זצ"ל, שכדי שספריו של אדם יתקבלו כפי שזכה ה'חפץ חיים', יש צורך בזכות מיוחדת ואין לדעת מהי, לפעמים זוהי זכות דמעותיה ורוב תפילותיה של אמו... [מתוך 'נשים במאי קזכיין']

יששכר זמור זָרָם... וַיֵּט שְׁכָמוֹ לְסִבּוֹל וַיְהִי לְמִס עֹבֵד (מט, יד-טו)

ויט שכמו לסבול - עול תורה. ויהי - לכל אחיו ישראל. למס עובד - לפסוק להם הוראות של תורה וסדרי עיבורין, שנאמר (דה"א יב לג) ומבני יששכר יודעי בינה לעיתים לדעת מה יעשה ישראל וגו' (רש"י)

שבט יששכר קיבלו עליהם עול תורה. הם עמלו ועסקו בה בכל כוחם, ולא פלא שזכו לידיעת התורה ברמה גבוהה, עד כדי שזכו להבין אפילו את הסוגיות המורכבות של 'סדרי עיבורין', וזה היה חלקם המיוחד בתורה, ובאמצעותו הם קבעו את העיתים והזמנים לכלל ישראל. ומלבד זאת זכו גם להורות הלכה בישראל בשאר תחומי התורה.

בְּךָ יִבָּרַךְ יִשְׂרָאֵל לְאָמֹר יִשְׁמְךָ אֲכֻלִּים כְּאֶפְרַיִם וְכַמְנַשֶּׁה (מזח, כ)

בך יברך ישראל - הבא לברך את בניו, יברכם... ויאמר איש לבנו: "ישימך אלוקים כאפרים וכמנשה" (רש"י)

התורה מדגישה כאן את חשיבות ברכת אב ואם לבניהם. יצחק בירך את יעקב, יעקב בירך את בניו, וכן כל אב ואם מברכים את בניהם ומתפללים עליהם שיזכו להיות ת"ח ויר"ש.

המ"ב כותב (ס'י מז סק"י) ש'תמיד תהיה תפילת האב והאם שגורה בפיהם להתפלל על בניהם שיהיו לומדי תורה וצדיקים ובעלי מידות טובות, ויכוין מאוד בברכת אהבה רבה ובברכת התורה בשעה שאומרים ונהיה אנחנו וצאצאינו, וכן כשאומר בובא לציון 'למען לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה'.

כמו כן ידוע שהזמן המסוגל להתפלל על הבנים שיאירו באור התורה הוא לאחר הדלקת נרות שבת, וכן מנהג ישראל לברך את הבנים והבנות בליל שבת. הרי שיש ענין מסוים בתפילת וברכת ההורים לבניהם, שזו ברכה ותפילה מיוחדת שבכוחה להתקבל במרומים, ובפרט אם תפילה זאת נאמרת בדמעות.

* * *

סיפרה פעם בתו של מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל: כשהביאו לפני מרן ה'חפץ חיים' זי"ע את ספר התהילים הישן של אמו הצדקת התרגש ואמר בבכייה: "היודעים אתם כמה דמעות שפכה אמי לפני הקב"ה עם ספר זה כשביקשה שבנה יהיה יהודי כשר...".

ועוד סיפרה על סבתה - אמו של ה'חפץ חיים': "סבתי לא הייתה בעלת נסים, מחוללת נפלאות מפורסמת וכיוצא בזה, אבל זוכרת אני שבשלהי ימיה כאשר נתפרסם כבר שמו של בנה בכל רחבי עולם היהודי, ניגשו אליה כמה ממקורביו של ה'חפץ חיים' וביקשו לשאול את אמו של גדול הדור במה זכתה לבן שיאיר את עיני העולם.

היא, שלא תלתה זכות זו במעשיה, השיבה להם כי אל להם להפנות שאלה זו אליה, שכן לא זכור לה דבר מיוחד שאותו

ברבות השנים, כאשר שמו של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל יצא לתהילה בארבע כנפות תבל, רבו הפונים שהתדפקו על דלתותיו יומם ולילה וביקשו להיוועץ עמו בהלכה, בעצה ובהנהגה. אין לתאר ואין לשער את גודל כאבו ושברון נפשו כאשר נאלץ להתיק עצמו מעמלו ושקידתו ולפנות לענייני חולין. הרבנית הצדקנית ע"ה, ששימשה לרבינו כאשת חבר במשך עשרות בשנים, נהגה לומר תמיד: "עזבו את בעלי ר' יוסף שלום, הוא אינו עסקן, הוא ישיבה מאן!".

כלולותיו של רבינו נערכו ביום שישי, לפני קבלת שבת, כמנהג בני ירושלים באותם ימים. החופה נערכה לפני השקיעה, ולאחר שהנוכחים היטיבו לבם במעט מזונות ומיני תרגימא, מיהרו הכל לקבלת שבת ותפילת ערבית, שלאחריהן נערכה סעודה אחת ששימשה כסעודת שבת וסעודת חתונה גם יחד.

במשך כל השבת שקד החתן הטרי על תלמודו, וביום ראשון, כאשר הגיעה העת לעסוק בסידורים הראשונים וברכישת הכלים הנחוצים בעבור הבית החדש, פנה לרעייתו הצעירה ואמר: "הן ידוע, כי הכל הולך ונקבע על פי ההתחלה, וכאשר מבקשים לבנות בניין רב־קומות יש לאזן וליישר את יסודותיו במחשבה תחילה. על כן מבקש אני שימי נישואינו הראשונים יהיו כולם קודש לתורה ועמלה. הבה נדחה אפוא את הסידורים הנחוצים בכמה ימים!".

הרבנית, שאומנה בבית אביה הדגול על ברכי התורה והיראה, נעתרה לבקשה, אך בטרם הביעה את הסכמתה שאלה: "למשך כמה זמן נדחה את ההיערכות והסידורים?".

"למשך אלף ימים!", הפטיר רבינו בעוד רעייתו מתרצה לבקשתו.

במשך אלף ימים שקד רבינו על תלמודו ללא הפוגה. לאחר שחלפו הימים הקצובים התברר כי הסידורים ההכרחיים כבר בוצעו על ידי הרעיה הצעירה, ואילו הסידורים שהמתינו עד כה יכולים לסבול דיחוי של עוד אלף ימים...

כך חלפו להם אלף ימים ולאחריהם עוד אלף ימים ולאחריהם עוד אלפי ימים בהם הפך רבינו מחתן רך בשנים ומצורב צעיר לגברא רבה ולפוסק הדור, שהבהיק את שמי העולם בתורתו ובפסקיו.

ראויה לציון הקפדתה העצומה של הרבנית במשך כל ימיה. היתה זו הנהגה מופלאה, האפופה במסירות נפש של ממש. ברבות הימים התבטאה הרבנית באוזני אחד מנכדיה ואמרה: "אני תולשת את שערות ראשי כדי שלא לדבר עמו דברים בטלים ואתם מדברים אתו כל כך הרבה?".

עם חלוף השנים שמעו של רבינו הלך וגדל, ורבים התדפקו על דלתותיו יומם וליל - מי בבקשת עצה והכוונה, מי בשאלת הלכה והוראה, ומי בענייני השקפה והנהגה. המונים עשו דרכם אל פאתי שכונת 'מאה שערים'. ראשי

ישיבות, רבנים, דיינים ופוסקי הלכה וכן יחידים, שניצבו בפני בעיות סבוכות הטעונות הכרעה, שירכו רגליהם אל מעונו הצנוע וביקשו לפגשו פנים אל פנים. הפונים הרבים שלא ידעו על סדריו הקבועים והחרוטים בסלע, הגיעו אל ביתו, שם הייתה הרבנית מקבלת אותם במאור פנים, ובהתנצלות־מה מסבירה כי הרב שוהה עתה בבית המדרש 'אהל שרה' ואי אפשר להפריעו.

"עתה שעת הסדר הקבועה שלו", הייתה חוזרת על דבריה יום יום מבלי ליאות. "אם זו שאלה של פיקוח נפש ניתן להקיש על דלתות בית המדרש הנועולות או על החלון. אבל האמת היא, שחבל על המאמצים, אפשר לדפוק כמה שרוצים, אך כשהרב שקוע בלימודו הוא אינו שומע דבר. לכן מוטב לחכות לערב, לשעות קבלת הקהל, בהן מקדיש הרב מזמנו לציבור השואלים".

היו שניסו את מזלם ופנו בכל זאת לנקוש על דלתות בית המדרש, אך העלו חרס בידם, רבנו לא שמע ולא הרגיש מאומה. אחד המתדפקים שחזר אל הבית רווי אכזבה כדי לברר את זמני קבלת הקהל, שפך לבו בפני הרבנית והיצר על השאלה הדחופה שתצטרך להידחות במשך מספר שעות עד לעת היעודה.

בנסיון לנחמו הפטירה הרבנית: "מה אפשר לעשות. כל יום מגיעים לכאן אנשים שבפיהם שאלות דחופות, ולכולם אני אומרת אותו הדבר: 'כשהרב באמצע הלימוד הוא שקוע לגמרי, הוא אינו שומע כלום ואינו רואה כלום!'".

לאחר רגעים מספר, בניסיון להפיס דעתו, הוסיפה הרבנית משפט המגדיר את מהות חייו של מרן: "הוא אינו פותח את הדלת לאיש, פשוט אינו שומע. אולי כשיבוא המשיח יפתחו דלתות 'אהל שרה' לראשונה באמצע סדר לימודו, אך עד אז לא מסתבר שהדבר יקרה אי פעם!".

באחד הימים, נשמע לפתע קול דפיקות עזות על חלון בית המדרש. היה זה אדם שהתבשר על ידי רופאיו כי עליו לעבור ניתוח מסובך, ובטרם ביצע הניתוח ביקש להיוועץ עם רבינו. לרגל נחיצות העניין והעול הכבד על לבו השבור, התיר האיש לעצמו להפריע לרבינו בעצם לימודו כדי לשמוע חוות דעתו ולברר מה עליו לעשות וכיצד יש לנהוג.

כשמטר המהלומות העזות, שניתך על חלון בית המדרש לא הסב את תשומת לבו של רבינו, השחיל האיש את ראשו מבעל לחלון והרעים אל חלל בית המדרש: "אני זקוק לרגע אחד עם הרב, אני זקוק לרגע אחד עם הרב...".

כך עמד האיש, כשגופו בחוץ וראשו בפנים וחזר על קריאתו שוב ושוב, עד שהבין כי זעקותיו חסרות תוחלת ונטש את המקום רווי אכזבה. לעת ערב, בשעות קבלת הקהל, נכנס האיש לחדר רבינו ופתח בבקשת מחילה על שהפריע לו היום באמצע לימודו, כשהוא מצטדק כי הדבר כרוך בפיקוח נפש.

השולחן ויצא את הבית כדי למסור את השיעור הקבוע, שהתקיים מדי יום ביומו בבית המדרש 'תפארת בחורים'.

על מפתן הבית המתינה אם החתן, הרבנית שושנה זילברשטיין ע"ה, שפנתה אל אביה הגדול ואמרה: "רוצה אני לומר יישר כוח!".

"יישר כוח עליך לומר לאמא!", הגיב רבינו בבדיחות, "היא הכינה את העוגות ואת השתיה, בעוד אני לא טרחתי במאומה!".

אולם הרבנית זילברשטיין שבה והסבירה את כוונתה: "רוצה אני לומר יישר כוח על שנעתרת להקציב לנו דקות אחדות מזמנך היקר!".

היה זה אות ומופת לגדלותו של אותו בית דגול, שכל יוצאי כתליו ידעו גם ידעו כי אין בנמצא דבר יותר יקר מאשר זמנו של העמל בתורה, שכל רגעיו קודש לתלמודו ושקידתו!

לימים התבטאה הרבנית עליזה שושנה זילברשטיין ואמרה: "שני דברים בלטו בבית אבי: ההקפדה על אמת, והתחושה כי מי שמתבטל ולא לומד - המבט עליו הוא 'בשביל מה אתה חי?!"

[מתוך 'עמודו של עולם']

אַלְקִים וְעֵשָׂה לְטֹבָה (ג, כ)

לפעמים צריך אדם להכריע הכרעה משמעותית בחייו כשלפניו ניצבים אמת ושקר, וותרנות ואטימות. והיה אם יבחר באמת הברורה ש'אין אדם נוגע במוכן לחברו' - ויותר לרעהו, עליו לדעת שגם אם נראה לו שבטווח הקרוב הוא הולך להינזק מאותו ויתור, בכל זאת בסופו של תהליך - 'אלוקים חשבה לטובה' - ואין אדם מוותר ומפסיד.

* * *

הסיפור אירע בבית-הדין בעיר חולון. אל בית הדין הגיעו ל'דין תורה' חתן טרי, והצלם שצילם את חתונתו. הצלם הגיע לתבוע את החתן, מפני שלאחר שצילם והסריט את החתונה, החתן לא היה מוכן לשלם את כל הסכום שנקבע מראש.

החתן, מצד שני טען, שאין הוא מוכן לשלם את כל הסכום שנקבע עם הצלם, מפני שהצלם לא עשה את עבודתו כראוי, ומדוע? כי רבנים חשובים רבים הגיעו לחתונה ולא צולמו, ולכן אין לחתן מזכרת מנוכחותם בחתונה, והדבר מצער אותו מאוד ועל כן אינו מוכן לשלם לצלם את כל הסכום, שכן הוא לא עשה את עבודתו נאמנה.

הצלם, טען מנגד, כי השתדל לעשות את הנדרש ממנו, אך הסיבה שלא הספיק לצלם את כל הרבנים החשובים שהגיעו לחתונה, היא מפני שהרבנים הגיעו לדקות ספורות והתערבו בקהל הרב שנכח בחתונה, לכן הוא לא הספיק להגיע לכלולם ולצלם אותם לפני שעזבו את החתונה.

רבינו, שסבר כי על אף דחיפותה יכולה השאלה להידחות למועד מאוחר יותר, הרים אליו את עיניו המאירות ואמר ללא כעס וטינה, כשצער וכאב ספוגים בקולו: "זה היית אתה, הייסורים שלך עינו אותי, למה?! האם אני רופא, האם אני נהג אמבולנס?! אני נהיה חולה כשאני נאלץ להפסיק באמצע הלימוד, וכי ייסורי ביטול התורה שלי הם לא פיקוח נפש?!"

רבינו הרים את ראשו בשנית והעלה על פניו העייפות את החיוך הרך והחמים ביותר שניתן להפיק. לאחר מכן התרומם ממושב ובאופן נדיר חיבק את כתפי המבקר ואמר לו בחמימות גדולה: "נו, שיהיו חיים של שמחה וברכה והצלחה לשינו, אני אתפלל עליכם!".

נכד רבינו, הרב ליפא ישראלזון, מספר: "ככל שהאנשים היו גדולים יותר כך הם ידעו להעריך את תורתו יותר! פעם פניתי אל דודי, מרן רבי חיים קנייבסקי שליט"א, בעניין ציבורי נצרך ביותר וביקשתי ממנו להעלות את הנושא לפני סבי. הגר"ח נענה והשיב כי אם יזדמן לו להיות בירושלים בעת בה חמיו אינו עוסק בלימודו, הוא יעלה בפניו את הדברים.

"ימים ספורים לאחר מכן נודע לי, שלמחרת היום מוזמן הגר"ח לשמש כסנדק בברית מילה שתיערך באולמי 'בנות ירושלים' בשעת צהרים בה מרן הגר"ח נח קמעה וסועד את לבו. מיהרתי לבית הגר"ח וציניתי בפניו כי כדאי לנצל את ההזדמנות בה ישהה בסמוך לבית מרן הגר"ח ש בעת הצהרים כדי לשוחח עמו בעניין בו נדברנו.

"באמת זו הזדמנות, השיב לי הגר"ח, 'אפנה לבית מורי חמי לאחר הברית, ואם אגיע בשעה שאינו יושב ולומד אכנס ואדבר עמו על כך'.

"מדובר בענין מאוד חשוב!" הגבתי, "אולי כדאי לדבר עמו בכל מקרה, אף אם ילמד באותה שעה!"

ברם, הגר"ח דחה את דבריי והשיב: "איני יכול להפריע לו באמצע הלימוד! אין לנו שום השגה בלימוד של הסבא, מדובר בהרבה יותר ממה שאנחנו מבינים!"

יראת הכבוד והתבטלותו בפני מרן הגר"ח ש בלטו לעין כל. כמה וכמה פעמים הבחנו, כי אין הוא פותח פיו עד שמרן פונה אליו בשאלה: "נו, מה אתה אומר?"

בהזדמנות אחרת העיד בפניי הגר"ח, כי מעולם לא אמר דעתו בפני מרן הגר"ח ש מבלי שהוא עצמו יפנה אליו תחילה וישאל לדעתו בעניין.

כאשר בנו של הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א בא בברית האירוסין נערך הטקס במעונו של מרן, כשסבתא של החתן, הלוא היא הרבנית שיינא חיה אלישיב ע"ה, טורחת ומכינה תופינים ומגדנות עבור האורחים. לאחר שרבינו כיבד את האירוע בנוכחותו הקצרה, הוא קם ממקומו שבראש

אך גם את האברך המתלמד שמסר נפשו והיה מוכן לשלם לצלם - אני אברך שתזכה אחותו עוד השנה לפרי בטן, בריא ושלם".

הכול היו מרוצים מהפשרה, החתן כתב מיד צ'ק לצלם ונפרד ממנו בידידות, ואב בית הדין עמד בנוכחות הדיינים ובירך את החתן ואת אחותו של האברך, שיזכו עוד השנה להתבשר בבשרות טובות. ובאמת, באותה שנה נפקדה הכלה, אשת החתן בבת, וכמוה, נפקדה אחותו של האברך, אף היא באותה שנה, בבת בריאה ושלמה, לאחר עשר (!) שנים של ציפייה ארוכה וקשה לפרי בטן.

[מתוך 'פניני עין חמד'-יקול ברמה']

סיפור מפי בעל המעשה: מאז שנכנסתי לדירה שלי אני סובל בגלל הרחבות בנייה. כל פעם שכן אחר בונה. פעם הקידוחים מגיעים מלמטה, פעם מהצדדים ופעם מלמעלה. כל היום נושמים אבק, פועלים מסתובבים בחצר ובבניין, ברזלים וקרשים מונחים בחניה, ואני יכול בהחלט להתלונן, אבל החלטתי לחשוב אחרת, להרחיב את לבי ולשמח בהרחבה של השכנים: 'הם לא עושים את זה כדי לעצבן אותי. גם להם קשה, גם הם מתמוודים, והם עושים זאת רק מפני שהם צריכים להגדיל את הבית שלהם'.

יום אחד, באחד הימים הקשים של לכלוך וקידוחים, פגשתי את השכן הבונה. החלטתי לא רק לחשוב עליו טוב, אלא גם לדבר טוב. שאלתי אותו איך מתקדמים, איך מסתדרים, איחלתי לו סייעתא דשמיא והרחבה בלב שמח, והוא מצידו שאל אותי: "אולי אתה רוצה ארונות עליונים למטבח? אנחנו מחליפים את המטבח, והארונות העליונים הקודמים במצב טוב ממש".

שמחתי מאד בהצעה. כבר חשבנו לקנות ארונות, רק שהמצב הכלכלי לא איפשר זאת, והנה, כזאת מציאה. מידות הארונות התאימו באופן מדויק למטבח שלי, וגם לטעם של בני הבית. ממש כאילו בנו את הארון בשבילנו.

שכן אחר הרחיב גם הוא, הרחיב והרחיב, ומחלוננו יכלו לראות לתוך הסלון שלי. יכולתי להתלונן ולדרוש מהשכן שיקנה לי וילון, כמה פעמים חשבתי לגשת ולדבר על זה, אבל אח"כ חשבתי שיש לו מספיק הוצאות ולחץ, ואני שמח שהבית שלו גדל. האמנתי שהקב"ה ישלח לי מה שאני צריך. לפני חג הסוכות השנה התקשר אלי אחי ואמר לי: "לאחרונה הרחבתי את הבית ואין לי מה לעשות בוילון של הסלון. זהו וילון במצב חדש, רוצה?" בוודאי רוצה.

הווילון התאים באופן מדויק למידות הסלון שלי, והוא מפאר אותו ומוסיף יופי לכל הבית. אנשים שואלים אותי: 'מאיפה כל זה? הרווחת בפייס? הגרלת לוטו?'. ואני אומר להם: 'הרווחתי הרבה יותר מהגרלה חד פעמית בפייס, כי למדתי לשמוח בשמחה של השני. הכל הגיע ישירות מהקב"ה בכוח האמונה'.

[מתוך 'בהשגחה פרטית']

בית הדין שמע את הטענות והחל לדון ולחקור בצדדי הדין על פי כללי התורה. לאחר שבדקו את כל הצדדים, נשאר בית הדין בספק: מצד אחד החתן לא קיבל את העבודה כפי שדרש וציפה, מצד שני הצלם עשה כל אשר ביכולתו, על כן, מחוסר ראיות נשאר בית הדין בספק. מכיוון שכך, פנה אב בית הדין אל החתן ואמר לו: "ראה חתן יקר, הרי החתונה כבר הייתה, וכעת אתה יוצא לחיים חדשים עם כלתך. הצעתי היא לך שתוותר לצלם ותשלם לו את כל הסכום שקבעתם ביניכם על עבודתו, וכך בוודאי תזכה לחיים טובים עם רעייתך. אם תשאיר את הצלם עם צער וקפיידא, הדבר לא יוסיף לכם".

אב בית הדין לא הסתפק בכך ואמר לו: "ראה, אם תוותר לצלם ותשלם לו את כל הסכום, אני אברך אותך בנוכחות הדיינים שתזכה עוד השנה לפרי בטן".

שקט השתרר בבית הדין והכל חיכו לשמוע את תגובתו של החתן. אך לתדהמתם הרבה החתן נעמד לעיני כולם ואמר: "אני מוכן לוותר לו, לא אשלם לו שקל נוסף על העוול שנגרם לי".

כל הנוכחים בבית הדין היו המומים. לא בכל יום נשמעת פניה נרגשת מאב בית הדין אל אחד הצדדים בתוספת ברכה כי אם יותר ולא יעמוד על דעתו הוא יזכה לפרי בטן, והפלא הוא שלמרות זאת הוא מסרב לקבל את הברכה.

באותו הזמן, נכח באולם בית הדין אברך שהגיע על מנת להתלמד כיצד נעשה דין תורה, ומיד כששמע את פנייתו של אב בית הדין לחתן, הוא התרגש מאוד ואמר: "כבוד אב בית הדין, אני מוכן לשלם לצלם את כל תוספת התשלום שמגיעה לצלם מהחתן, ובתמורה לכך אני מבקש, שהברכה של הרב לפרי בטן תחול על אחותי הנשואה כבר מזה עשר שנים ולא זכתה לילדים".

החתן, ששמע באותו רגע את בקשתו של אותו אברך מתלמד, הבין, כי ברכתו של אב בית הדין אינה ברכה פשוטה, אלא שווה הרבה. הוא מיד חזר בו והכריז: "אני חוזר בי! אני מסכים לדברי כבוד אב בית הדין ומוכן לשלם לצלם את כל המגיע לו ברגע זה, ובלבד שכבוד אב בית הדין יברך אותי ואת כלתי בפרי בטן".

"זה כבר מאוחר מדי", השיב אב בית הדין לחתן, "לאחר שלא הסכמת להצעה, גילית, שאינך באמת מעוניין בכך, ולכן אני מוכן לעשות אתך עסקה זו".

החתן לא רצה לוותר על אותה הברכה והחל ממש להתחנן על נפשו: "לא, לא, אני באמת מוותר לו". אמר וכדי להראות, שהוא מתכוון לכך, הוציא מיד מכיסו צ'ק, כדי לשלם לצלם, "ובלבד שיתן לי הרב את ברכתו היקרה".

אב בית הדין שתק כמה רגעים והרהר מעט. "אתה, החתן תשלם לו את הסכום, ואני אברך אותך, שתזכה לפרי בטן.